

Kubermens

Castelyn, Eveleen. 1999. *Kubermens*. Kaapstad : Human & Rousseau.
62 p. ISBN 07981 38226.

Eveleen Castelyn se jongste digbundel, *Kubermens*, het op 'n tydstip verskyn waar ons in 'n nuwe wêreld begin inbeweeg het. Dit is 'n tyd wat sy eie poësie het, dié van die rekenaar, die kubernetika, elektronika en dergelike. Die koerantberigte waarop party van die belangrikste gedigte van Eveleen Castelyn berus, gee 'n aanduiding van hoe hierdie gedigte op vandag se werklikheid berus. Dit is gedigte wat betrekking het op bekende historiese gebeure van betreklik onlangs, soos die Tweede Wêreldoorlog, waarvan die nawerking vandag nog intensief aan die gang is, die atoombom ("Die aarde treur"), die Tjernovil-ramp, wat baie mense en die omgewing misvorm het.

Kubermens werk met uiterstes, soos die grote teenoor die geringe, die heelal teenoor die atoom of kwark of die dwergagtige ("Mites van die Heelal"). Die makrorekenaar werk met mikroskyfies; die mens wat reusagtige of superkragte skep, bly self klein, waarvan die gedigte oor siekte en dood getuig. Siekte en dood word die mens aangedoen buite sy beheer, maar hy doen hom dit self ook aan, byvoorbeeld die "verwoestende elektroniese oorlog" ("Die reus van IBM"). Die mens (se brein) het sy eie (monsteragtige) opponent geskep. Hy besoedel sy eie paradys. Hy verloor teen homself. Die duiwel wat op parool uit is ("Terugblik: 1992"), is die mens self, nie net deur die toedoen van sy breinkrag nie maar ook deur iets soos sy geweld ("Vooraand: Paasnaweek").

'n Ander soort uiterste is die wetenskap van die mens teenoor sy kuns. Die rekenaar vernietig op subtiele manier deurdat dit die menslikste ding van alle dinge aantas, sy kuns. As kulkunstenaar boots dit die mens se kuns na en die menslikste dinge van die kuns word verdring, want dit ken nie passie of geheue, vreugde of liefde, eensaamheid of diep gevoelens nie ("Kuberkomponis").

Binne die groot, globale, wetenskaplike en tegnologiese wêreld staan die enkeling, die klein maar aangrypende gebeure van die liefde, familie- of gesinsgeluk, afskeid, dood – dit wat die Kuberkomponis juis nié het of kan nie. Binne die “gestorwe planeet” is daar die enkele sterfling, binne die globale “verlore paradys” is daar die enkeling se gedroomde Hemel, sy huis in ’n plek met die naam Liefde-en-Vrede (“Plakkers”).

Die hele bundel is vol ironie. Aandoenlik is die troos van ’n gedig soos “Popliteale omleiding” dat alles soveel erger kon wees, as een ellende met ’n ander vergelyk word. Telkemale lees ’n mens van iets wat soet is in die pynlike. Daar is iets heiligs en soets ten spyte van die seer, die pynlike en verlatenheid van “’n Moederlike dag”.

Sekere gedigte staan teenoor mekaar, soos die droewe Paassondag van “Vooraand – Paasnaweek” en die Paassondag van Sao Paulo wat op mekaar inspeel, die een erger as die ander, die een teerder as die ander.

Die menslike, huislike en familiale versag die ellendige en die onmenslike van party gedigte, die plaaslike versag die globale. Alles is beskryf in groot eenvoud en verfynde poëtiese taal.

T.T. Cloete
Potchefstroom